

Om Slimhornet.

(Buccinum glutinosum.)

ved

O. F. MÜLLER.

Skillier, Sneglehuse og Muslingeskaller have i lang Tid tildraget sig Menneskets Opmærksomhed; man har lidet bekymret sig om deres Beboere, og ikke skjøttet om at kiende disse; tværtimod, for at forskaffe sig deres Boeliger udoste man Penge uden Undseelse. Fra Lælius og Scipio indtil vore Tiders Forsker og Rige have Børn og Gamle beundret Skallerne og ladet Kernen fare. Havde ingen Apicius været, var Dyret i Østerskallen, i Havsnækken og i Muslingen bleven ukjendt, nu maatte dette sees, fordi det ved Nydelsen ikke kunde undgaae vore aabne Dyne. Med rette fornøyes vi ved smukke Tegninger, høne og mangfoldigen blandede Farver, Bygningers mathematiske Afmaalinger, og Regelfigurens uendelige Forandringer, mon ikke Messerne skulde blive os ligesaa underholdende? mon ikke deres Kierligheds Pile, som gjøre Malerens og Digterens idealske Opfindelse virkelig; deres besønderlige og forskiellige Parrings-Maade; deres fraskaarne deeles Fornøelse; deres Boeligers Dannelse, og deres øvrige Husholdning ville give den tænkende Stof nok til Betragtninger. Vel tegner Naturen ikke Skallerne i de nordlige Egne med saa affstikkende Farver som under en hedere Himmel, dog fremstilles os samme Former, og lige beundringsværdige Beboere; og disse have vore Forsædre overladt os at kiende, at bestemme og at adskille.

Land- og ferskvands-Sneglene have ikke en saa skinnende Kiortel, som de fleeste Hav-Snegle og derfor kiendes saa af dem og færre værdiges en Plads i Samlernes Kabinetter. I det andet Bind af min Historia vermium har jeg bestemt og beskrevet imod to hundrede Land- og Ferskvands-Snekkearter, og deriblant sex og halvtredssindstive Arter, som tilhøre det nordlige Europa, og som mig ere forekomne i Hovedstadens Naboelag. For at bestyrke hvad jeg nyeligen har sagt, maa jeg erindre, at man af disse neppe finder sex eller syv Arter i vore Tidens Kokillie-Samlinger. Jeg gav tillige Dyret min Agtsomhed og i Tanke derved at lede Kokillie-Søgernes Opmærksomhed paa den ædlere Deels Husholdning, bestemte jeg Skabningens Slegts Karakter ikke af Skallen allene, men fornemmeligen af Beboerens i Dyret faldende Skielnesmærker. Disse gave mig i alt tolv Slegter af Danske Land- og Ferskvands-Snegler og forandlede følgende Inddeeling:

Snegle

1. uden Skal.
2. med een Skal.
3. med tvende Skaller.

De første ere ikke tallrige; de bestaae allene af en Slegt, nemlig de nøgne Snegle. De andre deele sig i tvende Klubber efter Tallet af deres Føltraade, der ere fire eller tvende. Den med fire Føltraade have Øynene i Spidsen af samme, og give os den meget tallrige Slegt af Helix eller egentlige Snekker, der i Arternes Mængde overgaae alle de øvrige tilsammen, den med tvende Føltraade deeler sig i fire Familier efter Føltraadernes Figur, som ere linierette, afbuggede, trekantede eller tilspidsede (setacea). Familien af de med linierette Føltraade har Øynene paa deres Spidser og er saa eenlig, at den ikkun bestaaer af een Slegt og af en eeneste Art, som er Sandkorn-Snekken (Vertigo). De tre øvrige Familier have Øynene ved Grunden af Føltraadene, og deele sig i Slegter efter den Vinkel, hvori Øynene sidde: saaledes

saaledes have de med afbuggede Føltraade Dynnene enten i den indre Vinkel og hede Søeskæl-Snekker (Ancylus), eller i den bagre Vinkel og hede Soelgran-Snekker (Carychium) og bestaae af meget faa Arter. De med trevinklede Føltraade have og Dynnene i den indre Vinkel, og indeholde mange Arter under Navn af Hornsnekker (Buccinum). De med tilspidsede Føltraade indbefatte trende Slegter og have Dynnene i den udre, indre eller bagre Vinkel; de tvende første have en Deel Arter under sig og hede Nerite-Snekker (Nerita) og Skive-Snekker (Planorbis) den sidste ikkun een, nemlig Plumas-Snekker (valvata cristata). De med tvende Skaller udgjør tvende Klubber nemlig med Sprøyte og uden Sprøyte; denne indbefatter een Slegt under Navn af Mige (Mya) og hin tvende, nemlig Muslinger (Mytilus) og Telliner. Dette sees best i følgende Skema:

Land- og fersk Vand's Snegle.

* uden Skal.

fire Føltraade: Sneglen.

** eenstallede.

A. fire Føltraade: Sneffen.

B. tvende Føltraade:

a. linierette: Sandkorn-Sneffen.

b. afbuggede:

Dynnene indad: Søeskæl-Sneffen.

" " " bagtil: Soelgran-Sneffen.

c. trevinklede: Horn-Sneffen.

d. tilspidsede:

Dynnene udad: Nerite-Sneffen.

" " " indad: Skive-Sneffen.

" " " bagtil: Plumas-Sneffen.

*** toskal.

*** toskallede.

A. dobbelt Sprøyte:

a. kort: Muslingen.

b. lang: Tellinen.

B. ingen Sprøyte: Nigen.

Selskabets Skrifters Indretning taaler ikkun dette Udkaft, og i anførte latinske Skrift har jeg allerede givet en Detail af disse Skabninger, meere passende vil den enkelte nye Arts Beskrivelse blive.

Paa Bladene af fersk-vands Planter, især paa den gule Nakande (a) findes undertiden smaa Slimkugler, lidet større end en graa Ert; nogle af disse høre til Planteriget og ere en Far, sphaerisk og ubekendt Tremella, hvis Straaler eller Fibrer løbe fra Middelpunkten til Kuglens Omkreds; andre ansees længe for samme, eller for en uorganisk Slim, og høre dog til Dyrriget; de skyle den fieldne Snegl som paa nogle Dyeblis skal underholde vores Opmærksomhed.

Lager man denne Slimkugle fat med Fingrene, bortglider den letteligen mellem samme og tabes; man anseer den for en slags gallertartig Uhumskhed, og lader den gierne fare; dette bliver uden Tvivl Marsagen, hvorfor denne Skabning hidtil er undgaaet Naturforskernes Opne; Følelser har formodentligen overilet deres Dømmeme og betaget deres Iver Belysten af en nye Opdagelse. Den fordrer og et meere end almindeligt Dye for ved første Betragtning, og saa længe den endnu er vaad at see noget andet end en Klump Slim, i hvor man og vender den. For ikke at overse dette og mange andre Vanddyr og Søeværter, er det got at have et lidet Glas ved Haanden, fylde det med Vand, og deri lægge det i Vandet forekommende, som maatte give nogen Formodning, thi enhver Skabning glæder sig ved sit Element, og udvikler eller udbreder sig der efter dens bestemte Dyemed, naar den uden for samme skyles sig eller bliver ukjendelig.

J

I Vandet sees Skallen ægagtig, kuglerund, og gul med sorte Pletter af forskjellig Størrelse og Strækninger, næsten tegnet som et Landkort. Snirkelen er saa liden, at man ikke bliver den vaer, og Skallen synes lige trind for og bag; Nabningen bedækkes gemeenligen saaledes af Sneglens saa kaldte Fod, at den ikke sees, ja ikke engang dens Kanter. Naar Sneglen undertiden dreier Foden til den venstre Side, da sees Skallen indvendigen beklædt med en fin Hinde, og paa høyre Side for til en stor sort Plet, som er Gatboret. Hiertets Bevægelse kan ikke i denne saavel iagttages som i Perleboblen (b) og andre, siden den ikke dreier Foden til den høyre Side. Uden for Vandet sees Skallen og gul med sorte Pletter, dog kan Snirkelen ikke bemærkes førend Skallen er ganske tør, og da sees den glat og glindsende. Naar Dyret er tagen ud af Skallen, som vanskeligen kan skee uden at sønderbryde denne, (den beste Maade er først at dræbe det i hedt Vand, og da forsigtigen at udtrække det med en Naal) mister Huset tillige med Indvaaneren sit indvendige Betræk, og med dette ommældte Tegning. Skallen er nu glat og gul uden nogen Plet, og saa gienemsigtig, at enhver Ting sees gienem den saa tydeligen, som om intet var der imellem; den er saa tynd at, naar man opløfter den paa en Naalspids, bedrages Dyret saaledes, at Spidsen synes at gaae igienem Skallen og at være uden for dens fiærmere Side. Den bestaaer af lidet meere end tvende Vendinger, hvoraf den ene næsten udgjør den heele Skal, og den anden Snirkelen; denne er ganske but med en ukiendelig Dphævelse. Nabningen er næsten rund, $2\frac{1}{2}$ Linie i Længden og 2 i Bredden, med en skarp Kant. Vendingerne gaae fra venstre til høyre Side. Holder man Skallen mod Dagen, sees den store Vending hvid, og at bestaae af tverløbende fire Striber; paa Snirkelen spille Lysets Straaler i et matgulvt Skin som i en Hyarint. Heele Skallens største Længde er 3 og dens Bredde 2 Linier.

Sneglen

(b) Vermium hist. 353.

Sneglen bestaaer af en meget slimagtig Materie; tager man den i Haanden, kan man intet skielne uden en Klump Slim, som hænger ud af Skallen og strax efterlader en Mængde af sit Væsen.

Hovedet er næsten som en halv Cirkel, oventil rund og mod Foden bred, paa Kanden bestrøet med graa Prikker. Munden giver sig midt paa tilkiende ved en rødguul Plet, i hvilken sees en sort Tverstreg; denne er Kanden af Mundens øverste Åbning. Tandgierdet synes ligesom hos Perlebølen at bestaae af tvende haarde Halvkugler, som, naar Sneglen indsluger Vandet, verelviis give sig fra og til hverandre. Naar Munden er lukket, sees endnu et lidet Hull under den sorte Streg.

Den har som alle Vand-Snegle tvende Føltraade og tvende Dyrne. Føltraadene ere trekantede, og altsaa hører den til den Slegt, som jeg har kaldet Hornet (c). De bestaae af en tynd og klar Hinde, som paa Kanten er besat med graa Prikker, og i Midten viser nogle klare Årter. Deres Grundlinie strækker sig fra Hovedet hen over Skuldrene: en Stilling, som er Horn-Sneglene egen. Ved Grunden af Føltraadenes modvendte Side, eller i den indre Vinkel, som disse gjøre med Hovedet, sidder en liden aflang sort Plet, som er Sneglens Øye, under en klar Hinde.

Kroppen, som hos Sneglene kaldes Foden, fordi de ved samme fremglide eller fremslæbe sig, er unden plat, oven ophævet, hvid og klar med graa Punkter mod Kanden, og større end Skallen, hvorfor en Deel af Foden aldtid er uden for Skallen og aldrig frivilligen inddrages i samme. Mod Hovedet er den bred, og i den modsatte Ende tilspidset: dens største Længde er fem, og største Bredde tre Linier.

Foruden disse Sneglenes udvendige Deele omgives de med en slimet Hinde, som bestaaer af trende Parter, hvilke jeg efter deres forskiel-

forskjellige Brug kalder Kragen (collare) Betrækket eller Trøyen (tunica) og Kappen (pallium). Disse ere Sneglens af yderste Nødvendighed og giøre dem store Tjenester, især den første. Denne har sin bestandige Plads i Husets Aabning, og enten gandske skybler Sneglen, eller, naar den strækker sig ud af Huset, omgiver dens Legeme. I denne sees tvende Aabninger: een for Luften og den anden for Ureenlighederne; begge aabnes og lukkes efter Dyrets Behag. Den giver Materie til Sneglehusets Bygning og all behøvende Jlikning. Hos Landsneglene, der ikke som de fleeste Vandnegle, ere forsynede med noget bestandigt Dækkel, uddriver den desuden efter Dyrets Behag, naar det trækker sig ind i sin Skal, og vil lukke efter sig, en skummende Saft, som i et Øyeblik faaer Fasthed og bliver en Lukkelse for Husets Aabning. Vil det atter frem for at søge sin Føde, at vederqvæges af Dugen eller af en mild Regn, da opløses Lukkelsen og Sneglen passerer igienem. Mærkværdigt er det, at disse Lukkelser endog indrettes efter Tidens Længde, i hvilken de skal tiene: den, som gøres ved Høstens Slutning til Beskiærmelse Vinteren over, er tyk, haard og bestaaer af trende Lag, Sommer-Gardinen derimod, som paa et Øyeblik frembringes og sønderrives, er tynd, klar og enkelt, men herom ved anden Leilighed.

Ved Kragen er paa begge Sider tilvoret en tyndere Hinde, nemlig Trøyen og Kappen. Trøyen omgiver Sneglens Legeme og beklæder tillige heele Sneglehusets indvendige Side, i hvilken Hensigt den fortjener Navn af Tapete eller Betræk. Den er fuld af Aarer, Streger, Pletter og Punkter, og giver de tyndskallede Sneglehus de Farver og Tegninger, med hvilke de prale, saa længe Dyret er i dem, endog efter dets Død. Saaledes skyldes de sorte Pletter, som vise sig paa den gule Skal af vores Slimhorn og mange andre, ikke Sneglens Legeme, men det gienemskinnende Betræk eller Trøye, som følgerigen paa den mod Skallen vendte Side maa være tegnet med saadanne sorte Figurer. Skoller man Sneglen i hedt Vand, og strax trækker Legemet ud af Skallen,

seer man **Betrækkets** udvendige Side tydeligen besat med de sorte Pletter; den tomme Skal er derimod klar og uden mindste Tegning; ligeledes tabes eller igien fremkommer Skallens Tegninger, eftersom den levende **Snegl** tilbage drager sig eller igien heel opfylder den. **Betrækkets** indvendige Side er aldeles hvid, en sort Plet untagen paa den høyre Side ved Gathoret.

Kragen og **Betrækket** er tilfælles for alle mig forekomne **Snækker**, men **Rappen** har jeg allene fundet hos faa **Bandsnegle** og hos en eeneste **Landsnegl**. Hos nogle tildækker den den heele Skal, hos andre ikkun en Deel af Skallen. Hos **Slimhornet** er den saa stor, at den kan skiule den heele Skal, dog er gemeenligen den øverste Punkt ubedækket. Den er hvid og klar, og ligesom heele Legemet bestrøet med smaa Prikker. Man seer igienent samme den heele Tegning, som Skallen faaer af **Betrækket**, der altsaa gienemskinner den hornagtige Skal og tillige den gallertartige **Rappe**. Over **Snirkelen**, som gandske skiules, er den tykkest. I denne **Rappe** har **Slimhornet** næsten bestandigen sin meget tynde Skal indsvøbt, enten den bevæger sig, eller sidder stille. Allmindeligen ligger den glat og ligesom udspændt over Skallen, undertiden faaer den een eller tvende Knuder, som igien forsvinde. Ikkun engang har jeg seet, at een af **Slimhornene** i **Bandet** saaledes blottede Skallen, at heele **Snirkelen** kom til syne, og da laae **Rappen** rullet som et **Teppe** rundt omkring **Skallens** Kant, og **Hiertets** **Bevægelse** skiintedes gienent **Skallens** Klarhed. Tages **Sneglen** ud af **Bandet**, glider **Rappen** rundt om **Skallen** langsom ned til **Randen**, hvor den tyknes, og da bliver den blottede Skal tør og glindsende. Sætter man **Sneglen** atter i **Bandet**, stiger **Rappen** op igien og bedækker **Skallen** som tiltilførn. **Sandsynligten** tiener den til at aftage de **Stød**, som ellers vilde beskadige den tynde Skal, maaskee og til meere **Sikkerhed** mod **Fisk** og andre **Band-Dyr**; vissere synes det, at den ved denne slimige **Indvikling** hidtil er undgaaet **Naturalistens** **Efterstræbelsér**.

Slimhornet lever som mange andre Vand-Snegle af de vegetabiliske Deele, som flyde i Vandet, og som de tillige med dette indsluge eller udsue af Vand-Værternes Blade. Den gule Nakandes Blade vore under Vandet i Aaer og stilstaaende Søer, ofte neden paa Bunden og ere finere og lettere at opløses end den hvide Nakandes (d), som bedækker Aaer og Søers Overflade, og det er vel Aarsagen hvorfor denne og andre Snegle helst opholde sig paa den første. Dog lader den sig ikke nøye med Urters Spisning. Ridder von Linne angiver en Land-Snegle, som skal æde Kalksteen og har derfor kaldet den Steenhugger; jeg har viist (e) at dette ikkun kan være skeet i et enkelt Tilfælde, og at den egentligen opholder sig paa gamle Træstupper, saaledes gnave baade de nøgne og eenskallede Snegle Papiret, naar man søber dem i det, skøndt dette ikke egentligen er deres Spise. Her have vi een, som i lige Tilfælde æder Bladseler, ja fine egne Sødfkende. Jeg havde med en Naal forgicæves søgt at trække een ud af Huset; den satte Livet til derover; jeg lagde den i Glasset hos de andre; en af de Levende nærmede sig til den Døde, stak Mund og Hoved ind i Skallens Åbning, trak Bladsellet frem, og tilbragte et Kortere paa at udsue det.

Slimhornet gaaer aldrig ud af Vandet eller sætter sig paa nogen Plante oven for Vandet, som en Deel Vand-Snegle; sielden seer man dem som andre omvendt med Bugen opad og Skaller nedad at hænge ved Vandets Overflade, hvilken Stilling synes at være mange Vand-Sneffers Belyst. Alldtid fandt jeg dem paa Blade, som vare een Allen eller meere under Vandets Overflade, i Aaen paa Fridrichsdall i Juni, Juli, August og September, aldrig paa nogen Plante over Vandet, som ellers en Deel andre Vand-Snegle, dog er det skeet, at de hos mig, maastee i Mangel af Vandets Ferskhed, ere krobne af Vandet paa Bordet, og der af Torke indkrumpe og døde.

(d) Fl. dan. tab. 602.

(e) Verm. hist. vol. 2. pag. 41.

Den er, saa vidt jeg har kunnet efterspore, aldeles ubekendt: i *Historia vermium* vol. II. pag. 129, og i *Zoologiae danicae prodromo* 2932 heder den *Buccinum glutinosum* testa ventricosa diaphana, mucrone obtugo, apertura ampla.

Figurerne's Forklaring:

1. Slimhornet, krybende i Vandet; i naturlig Størrelse.
2. Samme, forstørret.
 - a. Føltraadene.
 - b. Dynnene.
 - c. Foden eller Legemet.
 - d. Kappen.
 - e. Den blotte Skal.
3. Slimhornet uden for Vandet, i naturlig Størrelse.
4. Samme, forstørret.
 - a. Den nedgledne Kappe.
 - b. Sneglehusets Dverdeel.
 - c. Snirkelen.
5. Det tomme Sneglehus fra Ryggen, i naturlig Størrelse.
6. Samme fra Abningen.

